

SXEDIO.F86

25.6.52: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΡΧΙΖΕΙ ΕΠΑΦΕΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟ ΠΛΑΣΤΗΡΑ, ΣΟΦΟΚΛΗ ΒΕΝΙΖΕΛΟ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΠΑΠΑΓΟΥ ΑΣΚΩΝΤΑΣ ΠΙΕΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΔΕΧΘΟΥΝ ΝΑ ΚΑΤΑΘΕΣΟΥΝ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟΝ ΟΗΕ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μετά την ολοκλήρωση των επισκέψεων του στην Αίγυπτο, Συρία και Λίβανο, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος πήγε στην Αθήνα.

Στην ελληνική πρωτεύουσα έφθασε στις **6 Ιουλίου 1952** με αεροπλάνο της "Αλιτάλια" και μόλις πάτησε το πόδι του στο ελληνικό έδαφος μπήκε στην επίθεση χωρίς να αποκρύπτει ότι στόχος του ταξιδιού ήταν να αξιώσει από την ελληνική Κυβέρνηση του πρωθυπουργού Νικολάου Πλαστήρα να αναλάβει πλέον το κυπριακό αποφασιστικά και να καταθέσει προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη:

"Σκοπός της επίξεως μου εις Αθήνας, είναι η επαφή μετά της Κυβερνήσεως και των πολιτικών αρχηγών διά να τους κατατοπίσω επί της σημερινής θέσεως του Κυπριακού ζητήματος και της άμεσου ανάγκης προς επίλυσιν του, θα διαβιβάσω την αξίωσιν του κυπριακού λαού, όπως η Κυβέρνησις αναλάβει κατά τρόπον πλέον αποφασιστικήν την λύσιν του ζητήματος".

Χωρίς να χάσει καιρό ο Μακάριος, αφού ξεκουράστηκε και ενημερώθηκε από τους εκπροσώπους της Εθναρχίας στην Αθήνα Ν. Κλ. Λανίτη, Σάββα Λοΐζιδη και Γ. Ιωαννίδη και Τσαγγαρίδη, ανήλθε στα ανάκτορα όπου ενεγράφη στο βιβλίο ακρόασης του Βασιλέα.

Στις **12.30** το μεσημέρι συναντήθηκε με τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών που είχε στείλει στον Αρχιμανδρίτη Ιερώνυμο Κοτσώνη για να τον υποδεχθεί στο αεροδρόμιο.

Στις **8** το βράδυ είχε μια νέα επαφή: Συναντήθηκε στο υπουργείο Εξωτερικών με τον Προεδρεύοντα της Κυβέρνησης και υπουργό Εξωτερικών Σοφοκλή Βενιζέλο,

Η συνάντηση έγινε έπειτα από παράκληση του

Βενιζέλου και επαναλήφθηκε και την επομένη.

Ο Βενιζέλος ήταν ενθαρρυντικός. Είπε στο Μακάριο ότι η Κυβέρνηση του έχει υπόψη την απαίτηση του Κυπριακού λαού για προσφυγή στον ΟΗΕ, απαίτηση που όπως ανέφερε ήταν όλου του Έθνους και ότι η Κυβέρνηση του μελετούσε σοβαρά την περίπτωση προσφυγής.

Το ανακοινωθέν που εκδόθηκε μετά τη δεύτερη συνάντηση της 7ης Ιουνίου 1952 ήταν πολύ εύγλωττο:

"Η Α. Μακαριότης ο Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Κύπρου κ. Μακάριος επεσκέφθη χθες και σήμερα εις το Υπουργείον Εξωτερικών των αντιπρόεδρον της Κυβερνήσεως και υπουργόν των Εξωτερικών κ. Βενιζέλον, μετά του οποίου συνωμίλησεν επί του εθνικού κυπριακού ζητήματος. Ο Μακαριώτατος διαβίβασε προς τον κ. Βενιζέλον την απαίτησιν του κυπριακού λαού, όπως η ελληνική κυβέρνηση ζητήση την εγγραφήν του Κυπριακού ζητήματος εις την ημερησίαν διάταξιν της προσεχούς συνόδου της γενικής συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών. Ο κ. Βενιζέλος απήντησεν ότι η Κυβέρνησις έχει υπ' όψιν της την απαίτησιν αυτήν του κυπριακού λαού, η οποία είναι και απαίτησις ολοκλήρου του Έθνους και ότι μελετά μετά προσοχής την τοιαύτην περίπτωσιν".

Ο Μακάριος συναντήθηκε αργότερα και με τον υπουργό Προεδρίας Αθανασιάδη Νόβα και σε δηλώσεις του προς τους δημοσιογράφους δεν απέκρυψε την ικανοποίησή του για την πρώτη του πολιτική επαφή στην Αθήνα:

"Η Κυβέρνησις συµμερίζεται τα αισθήµατα του κυπριακού λαού και του πανελληνίου και θα ευρεθή εις την ανάγκη προσφυγής εις τον ΟΗΕ διά το Κυπριακόν ζήτηµα".

Όμως ο Βενιζέλος δεν "έκοψε λόγο στο Μακάριο" τότε θα γινόταν η προσφυγή. Το ίδιο και ο Πρωθυπουργός Νικόλαος Πλαστήρας τον οποίον ο Μακάριος επισκέφθηκε την επομένη στο σπίτι του στην Κηφισιά συνοδευόμενος από τον κύπριο βουλευτή Αθηνών Λουκή Ακρίτα.

Σύμφωνα με το περιοδικό της Εθναρχίας

"Ελληνική Κύπρος" μόλις ο Πλαστήρας είδε το Μακάριο στον κήπο του σπιτιού του του φώναξε: "Ζήτω η η Ενωσις".

Ο Μακάριος του απάντησε με την ίδια φράση.

Η συνάντηση ήταν θερμή και ο Πλαστήρας είπε στο Μακάριο ότι συμφωνούσε με το ανακοινωθέν που εκδόθηκε μετά τη συνάντηση του με το Σοφοκλή Βενιζέλο ότι δηλαδή η Ελληνική Κυβέρνηση είχε υπόψη της την απαίτηση του Κυπριακού λαού για προσφυγή στον ΟΗΕ.

Όμως ο Πλαστήρας έβλεπε τις δυσκολίες και δεν ευνοούσε άμεση προσφυγή και θα πρέπει να είναι σ' αυτή τη συνάντηση που αναφερόταν ο βουλευτής Μανιαδάκης ο οποίος όταν μιλούσε στη συνεδρία της Ελληνικής Βουλής στις **28** Φεβρουαρίου **1959** είπε ότι ο Πλαστήρας απάντησε στην αξίωση του Μακαρίου για προσφυγή στον ΟΗΕ:

" Άκουσε Μακαριώτατε. Αν ήρχεσο εις την πτωχικήν μου καλύβην και μου ζητούσεσ να πάω να πολεμήσω διά την Κύπρον, θα το έκαμνα ευχρίστως, διότι είμαι στρατιώτης. Αλλά έρχεσαι εις το γραφείον του πρωθυπουργού της Ελλάδος και μου ζητάς να κάψω την Ελλάδα χωρις να μπορώ να βοηθήσω την Κύπρο. Κάθησε λοιπόν ήσυχα".

Στις δέκα Ιουνίου ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος συναντήθηκε με τον Αλέξανδρο Παπάγο, Αρχηγό του ελληνικού Συναγερμού που μετά τις τελευταίες εκλογές βρισκόταν στην αντιπολίτευση.

Ο Παπάγος είπε στο Μακάριο ότι θα συναντάτο με τον Βενιζέλο για να ενημερωθεί πάνω στις εξελίξεις, ώστε να μπορεί να πάρει θέση.

Αναφερόταν στο ανακοινωθέν που εκδόθηκε μετά τη συνάντηση Μακαρίου- Παπάγου:

" Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Κύπρου κ. Μακάριος συνηντήθη μετά του αρχηγού του Ελληνικού Συναγερμού στρατάρχου κ. Παπάγου και συνωμίλησε μετ' αυτού επ' αρκετόν επί του εθνικού κυπριακού ζητήματος. Ο Μακαριώτατος εν συμπεράσματι των απόψεων του, ηξίωσεν εκ μέρους του

Κυπριακού λαού όπως και η αντιπολίτευσις υποβοηθήση την Κυβέρνηση εις την λήψιν αποφάσεως προσφυγής εις τον ΟΗΕ και ούτω εμφανισθή ολόκληρος ο πολιτικός κόσμος της Ελλάδος ακολουθών επί του κυπριακού κοινήν αποφασιστικήν πολιτικήν. Ο στρατάρχης κ. Παπάγος, εκτιμών τα υπό του Εθνάρχου Κύπρου εκτεθέντα, απήντησεν ότι θα έλθη εις επαφήν μετά του προεδρεύοντος της Κυβερνήσεως και υπουργού των Εξωτερικών κ. Βενιζέλου διά να ενημερωθή επί όλων των λεπτομερειών της σημερινής θέσεως του Κυπριακού ζητήματος".

Ο Μακάριος έφυγε από τον Παπάγο και πήγε κατ' ευθείαν στον Βενιζέλο με τον οποίο είχε μια τρίτη συνάντηση. Και στη συνάντηση αυτή ο Μακάριος δεν πήρε την απάντηση που ήθελε.

Αυτό φαίνεται μέσα από τις δηλώσεις που έκαμε την επομένη στους δημοσιογράφους. Είπεν ότι δεν γνώριζε για τις τελικές αποφάσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης αναφορικά με το αίτημα της Κύπρου για προσφυγή στον ΟΗΕ.

Ο ίδιος όμως δεν απογοητεύθηκε και είπεν ότι θα παρέμενε στην Ελλάδα και θα πίεζε μέχρι να έπαιρνε μια σαφή απάντηση ή αυτό που ζητούσε:

" Δεν γνωρίζω τας τελικάς αποφάσεις της Κυβερνήσεως, αλλά νομίζω ότι η Κυβέρνησις δεν έχει να εκλέξη άλλον δρόμον από την προσφυγήν εις τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών, διότι αυτό θέλει ο ελληνικός λαός και η Κυβέρνησις υπηρετεί τον λαόν".

Σε ερώτηση πότε θα επέστρεφε στην Κύπρο απάντησε ότι θα παρέμενε στην Αθήνα "μέχρις ότου λάβη τελικήν απάντησιν της Κυβερνήσεως".

Ο Μακάριος προχώρησε και προσπάθησε να ενθαρρύνει την αντιπολίτευση να πιέσει και αυτά τα πράγματα:

"Εκ των πρώτων επαφών μου μετά της κυβερνήσεως και της αντιπολιτεύσεως είμαι αρκετά ικανοποιημένος, ελπίζω δε ότι η αντιπολίτευσις θα υποβοηθήση την Κυβέρνησιν", είπεν ο Μακάριος.

Τις επόμενες ημέρες ο Μακάριος συνέχισε τις πιέσεις του προς την αντιπολίτευση για μια πιο

θαρραλλέα στάση και στις επαφές του με στελέχη του Ελληνικού Συναγερμού Παναγιώτη Κανελλόπουλο και Σπύρο Μαρκεζίνη.

Ταυτόχρονα οι Παπάγος και Βενιζέλος συμφώνησαν να συναντηθούν την Τρίτη **16** Ιουνίου και από τη συνάντηση αυτή ο Μακάριος περίμενε πολλά.

Στις **13** σχολιάζοντας την προγραμματισμένη συνάντηση Παπάγου- Βενιζέλου ο Μακάριος εξέφρασε την ελπίδα ότι κατά τη συνάντηση Βενιζέλου-Παπάγου "θα επιτευχθή συμφωνία η οποία θα ευχεράνη κατά πολύ την περαιτέρω διαχείρισιν του Κυπριακού".

Τα ίδια είπε και την επομένη μετά από συνάντηση του με τον Σπύρο Μαρκεζίνη. Σύμφωνα με το Ελληνικό Ιδρυμα Ραδιοφωνίας (**14.6.1952**) "ο Κύπριος Εθνάρχης εξέφρασε την ελπίδα ότι και η αντιπολίτευσις θα συμφωνήση με την απαίτησιν του κυπριακού λαού, όπως το ζήτημά του αχθή το ταχύτερον ενώπιον της Γενικής Συνελεύσεως του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών".

Την επομένη **15** Ιουνίου, δυο μέρες πριν από τη συνάντηση Παπάγου-Βενιζέλου ο Μακάριος εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία που τέλεσε τη θεία λειτουργία στον ιερό ναό Αγίας Ειρήνης όπου είχε υπηρετήσει κατά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του **1940**, για να πιέσει ακόμα περισσότερο για λήψη απόφασης για προσφυγή στον ΟΗΕ.

Είπε ο Μακάριος:

"Καμμία δύναμις εις τον κόσμον δεν θα μας κάμη να ξεχάσωμεν την ελληνικήν καταγωγήν μας, αλλά θα μείνωμεν πιστοί μέχρι θανάτου εις την Μητέρα Ελλάδα, την Μητέρα της Ελευθερίας διά την οποίαν οι κύπριοι ηγωνίσθησαν και έπεσαν εις τους κοινούς εθνικούς αγώνας. Οι Έλληνες της Κύπρου επολέμησαν "διά την Ελλάδα και την ελευθερίαν" όπως μας υπεσχέθησαν οι Άγγλοι, ελησμόνησαν όμως τας υποσχέσεις των αυτών και είπον ότι είναι κλειστόν το κυπριακόν ζήτημα, μας προσφέρουν δε ψευδοσύνταγμα, το οποίον αποτελεί προσβολήν κατά της ανθρωπίνης αξιοπρεπείας. Η διατήρησις της

κυπριακής δουλείας αποτελεί ασέβειαν προς τους νεκρούς των δύο τελευταίων παγκοσμίων πολέμων, αλλά και του χυνομένου σήμερα αίματος εις την Κορέαν. Δεν γνωρίζομεν ποία διαβήματα έκαμεν η ελληνική κυβέρνησις προς την βρετανικήν, η οποία δεν ηθέλησε κάν να συζητήση επί του θέματος. Ούτω το μόνον το οποίον μας απομένει είναι η προσφυγή εις τα Ηνωμένα Έθνη. Αυτή είναι η αξίωσις του κυπριακού λαού, αυτή είναι η αξίωσις του ελληνικού λαού, αυτό υπαγορεύει το εθνικόν καθήκον, και η ελληνική Κυβέρνησις οφείλει να πράξη το καθήκον της.

Δεν ευσταθεί το επιχείρημα ότι διά της προσφυγής εις τον ΟΗΕ θα χαλαρωθή η Ελληνοαγγλική φιλία. Είναι απαράδεκτος και μονόπλευρος τοιαύτη φιλία, όταν χάριν αυτής στραγγαλίζεται η Κυπριακή ελευθερία. Διότι δεν είναι δυνατόν στα πλαίσια Ελληνοαγγλικής φιλίας να γίνωνται πλαίσια της Κυπριακής δουλείας.

Θα ηθέλαμεν βέβαια, να λυθή το ζήτημα εις τα πλαίσια της φιλίας αυτής, εφ' όσον όμως τούτο είναι αδύνατον, πρέπει να λυθή εις τα πλαίσια των ελευθέρων και Ηνωμένων Εθνών.

Οι Κύπριοι θα συνεχίσουν απτόητοι τον δρόμον του εθνικού των λυτρωμού και θα αγωνισθούν μέχρις ότου φθάσουν εις το ποθούμενον τέρμα. Οι κύπριοι ούτε εξαγγλίζονται ούτε αφελληνίζονται αλλά μένουν Έλληνες, θα μείνουν Έλληνες και εξαγνίζονται ως Έλληνες".

Ο Μακάριος θεωρούσε κρίσιμη και αποφασιστική τη συνάντηση Βενιζέλου- Παπάγου και κινητοποίησε στην προσπάθεια του και την Πανελλήνια Επιτροπή Ένωσης Κύπρου και στις **16**, παραμονή της συνάντησης, συνόδευσε τον Αρχιεπίσκοπο Σπυρίδωνα κατά την επίδοση σχετικού ψηφίσματος προς τον Σοφοκλή Βενιζέλο, στο υπουργείο των Εξωτερικών.

Με το ψήφισμα καλείτο η κυβέρνηση στις Ελλάδας ν'ασ προχωρήσει σε προσφυγή του Κυπριακού στον ΟΗΕ:

"Η Πανελλήνιος Επιτροπή Ενώσεως Κύπρου,

Συνελθούσα την 11ην Ιουνίου 1952, υπό την προεδρίαν του Μ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σπυρίδωνος εις τα γραφεία της Αρχιεπισκοπής,

Ακούσασα της εμπεριστατωμένης εκθέσεως του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου και Εθνάρχου Κύπρου κ. Μακαρίου περί της επικρατούσης εν τη Μεγαλονήσω καταστάσεως και περί των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων εκ της προσφάτου αυτού περιοδείας εις Αίγυπτον, Συρίαν και Λίβανον και εκ των ενταύθα μέχρι τούδε μετά των επισήμων ελληνικών κύκλων επαφών του,

Διαπιστώσασα ότι το περί προσφυγής εις τον Οργανισμόν των Ηνωμένων Εθνών αίτημα του Κυπριακού λαού αποτελεί επείγουσαν επιτακτικήν και αδήριτον εθνικήν ανάγκην,

Διακηρύττει ότι ολόκληρος ο ελληνικός λαός υιοθετεί και ενστερνίζεται πλήρως το αίτημα τούτου του αδελφού λαού της Κύπρου.

Απευθύνει θερμήν και έντονον έκκλησιν προς τε την Ελληνικήν Κυβέρνησιν και τη αντιπολίτευσιν και τον εν γένει πολιτικόν κόσμον της χώρας, όπως καθορίζοντες ενιαίαν πολιτικήν γραμμήν επί του μεγάλου τούτου εθνικού ζητήματος, συντελέσωσιν, ώστε η κυβέρνησις να δυνηθή να χωρήση απερίσπαστος και σταθερώς εις την έγκαιρον εγγραφήν του Κυπριακού ζητήματος εις την ημερησίαν διάταξιν της προσεχούς Συνόδου της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών.

Δηλοί ότι, ανταποκρινόμενη εις το σαφώς και ζωηρώς εκδηλούμενον δημόσιον αίσθημα, θα παρακολουθήση την έγκαιρον και ολοκληρωτικήν ικανοποίησιν της ως άνω καθολικής αξιώσεως του Εθνους ετοίμη να λάβη παν δυνατόν μέτρον και να προβή εις πάσαν ενέργειαν δυναμένην να βοηθήση εις την εκπλήρωσιν αυτής.

Αναθέτει εις τον Μακαριώτατον Πρόεδρον αυτής ίνα περιστοιχούμενος υπό των εκ των μελών αυτής, επιδώση το παρόν εις τον προεδρεύοντα της Κυβερνήσεως και επί των Εξωτερικών υπουργόν κ. Σοφ.

Βενιζέλον εις τον αρχηγόν της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως στρατάρχην κ. Αλεξ. Παπάγον".

Την ημέραν που θα γινόταν η συνάντηση ο Βενιζέλος έπαιρνε ακόμη ένα υπόμνημα από την Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος που του το επέδωσε ο Γενικός Γραμματέας της Φ. Μακρής.

Το ψήφισμα, αντίγραφο του οποίου δόθηκε και στον Παπάγο, όπως συνέβη και στην περίπτωση του ψηφίσματος της Πανελληνίας Επιτροπής Ενώσεως Κύπρου, είχε το ίδιο περιεχόμενο: Ζητείτο η προσφυγή του Κυπριακού στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

Ετσι μετά την Εκκλησία και οι εργαζόμενοι της Ελλάδας πίεζαν την Κυβέρνηση και την αντιπολίτευση της Ελλάδας υποστηρίζοντας το αίτημα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και των Ελλήνων Κυπρίων ευρύτερα.

Ενα τρίτο μήνυμα συμπαραστάσης στην προσπάθεια του Μακαρίου έπαιρνε ο Βενιζέλος την ίδια μέρα, από την Κύπρο, όμως αυτή τη φορά. Το είχε στείλει σ' αυτόν ο Δήμαρχος Λευκωσίας και Γενικός Γραμματέας του ΚΕΚ Θεμιστοκλής Δέρβης με το οποίο τόνιζε:

"Ελληνικός πληθυσμός και Κυπριακόν Εθνικόν Κόμμα, κατόπιν ναυαγίου φιλικής διευθετήσεως ενωτικού ζητήματος μετά της κυριάρχου Δυνάμεως, υποβάλλουν αξιοποίησιν, όπως το ζήτημα τεθή ενώπιον του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών".